

שכך שנינו: "נתגלגל" העירוב "חוץ לתחום" או ש"נפל עליו גל" או ש"נשרף" או שהיה "תרומה, ונטמאת", אם היה זה "מבעוד יום, אינו עירוב", אם "משחשיכה הרי זה עירוב.

אם ספק, רבי מאיר ורבי יהודה אומרים הרי זה חמר גמל.

הרי למדנו שבספק הרי הוא חמר גמל.

ומשנינו: אמר רב ששת: לא תימא טעמא דרבי מאיר, כלומר: לא תימא דעד כאן לא קאמר רבי מאיר אלא במקום שיש ספק אם עירב ספק אם לא עירב כמניח פת ואיכא ספק אם היה קיים או כשר בשעת קנית השביתה, ובזה הוא דחה חמר גמל. אבל היכא שודאי לא עירב כמשנתנו שודאי אינו קונה שביתה — לרבי מאיר — כשאמר שביתתי במקום פלוני, אימא דלא הוה חמר גמל, שהרי ודאי לא קנה שביתה במקום אחר אלא בעירו.

אלא, אפילו ודאי לא עירב לצד אחר, רק שסילק עצמו מצד אחד של העיר, נמי הוי חמר גמל.

דחא הכא וודאי לא עירב, וקא הוי לרבי מאיר חמר גמל⁷⁹.

דלרבי יהודה הרי צריך שיאמר. וכל שכן דלא אתיא כרבי יוסי ברבי יהודה, שהרי לדבריו אין צריך להחזיק בדרך.

ודחינן: לא כדסלקא דעתין שלא אמר.

אלא לעולם מיירי שאמר, וכמאן אתיא הא דבעינן שיאמר ושיחזיק בדרך [רש"י], כרבה ואלויבא דרבי יהודה דבעי שיאמר ויחזיק בדרך.

[וביאר רש"י: באמת אתיא אפילו כרב יוסף אליבא דרבי יהודה שסובר שצריך לומר ולהחזיק בדרך, אלא אליבא דרבה עדיפא ליה לאוקמי, משום דרבה ורב יוסף הלכה כרבה].

שנינו במשנה: רבי מאיר אומר: כל שיכול לערב ולא עירב הרי זה חמר גמל.

ומקשינן: הא תנינא חדא זימנא!

כלומר: למה ליה למתני "הרי זה חמר גמל", לימא "כל שיכול לערב ולא עירב נידון כספק", שהרי כבר שנינו, שלדעת רבי מאיר מי שהניח עירובו בסוף התחום, וספק לו אם הועיל לו עירובו לקנות שביתה, הרי הוא חמר גמל ואין מותר לילך אלא לאותו צד של העיר שהניח שם עירובו?⁷⁸

78. על פי הריטב"א לפי דעת רש"י בדעת רבי מאיר, שבמשנתנו אינו חמר גמל מטעם ספק; וראה לשון רש"י בד"ה ספק.

79. וביאר הריטב"א לפי שיטת רש"י, דהכי קאמר: דכיון דלא הוה ידענא שאפילו בכי האי גוונא הוי חמר גמל, אין להקשות שיאמר "נידון כספק", "כי אע"פ ששנינו בו שהוא בספק לא היינו דנין בו אלא שלא קנה כלל" [ונראה

[אדם המנהיג חמור מלפניו, ומושך גמל מאחוריו, שהוא נמשך לפניו ולאחוריו], שאמירתו מושכת אותו לצידה האחד של העיר ומפסידתו תחום שהיה לו מצידה השני, ושביתתו שהיא בעיר מושכת אותו לכיוון העיר שלא יהא לו ארבעת אלפים אמה מהעיר — כפי שהיה לו אילו היה קונה שביתה היכן שביקש — אלא אלפיים אמה בלבד].